

Hodnocení bakalářské práce

Posudek oponenta práce

Jméno autora: Markéta Pešková

Název práce: Politické implikace uprchlické krize ve vybraných evropských zemích

Oponent práce: Mgr. Luděk Jirka, Ph.D.

Téma a cíl práce: Bakalářská práce se zabývá tzv. migrační krizí a migrační politikou v evropských státech, konkrétně pak v Rakousku, Velké Británii, České republice a v Německu. Práce je však spíše shrnutím politické situace ve vztahu k migraci.

Zaměření práce: uprchlictví, migrace, migrační krize, evropské státy

Jazyková a stylistická úroveň práce: Po jazykové i stylistické stránce je práce zpracována na výborné úrovni. Gramatické chyby a stylistické chyby se prakticky nevyskytují.

Rozsah práce: Střední rozsah, 56 stran včetně bibliografie.

Použitá literatura: Bakalářská práce pracuje s relativně fundovanými zdroji. Celkově je text založen pouze na 18 tištěných a 25 internetových zdrojích. Dva tištěné zdroje jsou problematické (publikace od Václava Klause a Jiřího Weigla, která hraničí na pomezí dezinformačních zdrojů + problematická je také publikace Jana Kellera – důvodem jsou jejich politické intence na úkor odborných znalostí), jeden internetový zdroj je rovněž problematický (wikipedie.cz) a autorka používá také jeden dezinformační zdroj (parlamentnilisty.cz). Jeden internetový zdroj mohla autorka uvést jako tištěný zdroj (článek od Andrewa Gambla publikovaný v periodiku Publius). Navíc jsou parlamentnilisty.cz použité jako přímý zdroj, na kterém víceméně stojí bakalářská práce, a nikoliv jako výroky dezinformačních zdrojů, které by se měly kriticky analyzovat.

Formální stránka práce: Po formální stránce je práce včetně poznámkového aparátu zpracována požadovaným způsobem, ovšem citace jsou nejednotné (včetně bibliografie)

Celkové hodnocení a kritické poznámky:

Bakalářská práce si vytkla za cíl uvést tzv. migrační krizi v letech 2015-2018 ve vztahu k migrační a politické situaci v Rakousku, Velké Británii, Německu a v České republice. Bakalářská práce má spíše popisný a informační charakter a spíše se jedná o souhrn základních informací. Bakalářská práce se rovněž věnuje rozdělení pojmu migrant a azylant, legální a nelegální migrace a dalších pojmů svázaných s migrací a migrační politikou.

Autorka popisuje migrační situaci z pohledu politik jednotlivých států, potažmo Evropské unie a evropských zákonů, ale přitom by si autorka měla klást poněkud odlišné analytické cíle, protože tzv. migrační krize, přičemž se o žádnou krizi vlastně ani nejednalo, bylo popisováno z pohledu států už mnohokrát. Autorka si mohla klást otázky, zda např. atentáty ve Francii nejsou důsledkem špatného sociálního postavení migrantů, než důsledkem „sounáležitostí“ k islámskému fundamentalismu (protože náboženství není často klíčový prvek pro vysvětlení) apod. Ale pokud už autorka chtěla psát o situaci z pohledu evropských států, měla se zaměřit na detaily a velice fundovaně uchopit jednotlivé dílčí parametry přístupu jednotlivých států, protože takto působí práce velice obecným pojmem s až někdy nesouvisějícími prvky (např. situace ohledně Stracheho v Rakousku nemá moc co dočinění s tzv. migrační krizí, leda v širších souvislostech). Na druhé straně jsou některé důležité prvky vynechávány (např. dublinský systém; tzv. Nansenova komise; vznik a působnost UNHCR), anebo i překrucovány, aniž bych chtěl autorku obvinít z úmyslu (např. migrační politika přistěhovalců byla v Rakousku vyvinuta již po roce 1945 a nikoliv po roce 1990).

Autorka pracuje s rozdělením na termíny migrant a uprchlík a vyjadřuje se v tom smyslu, že migrant je termín neutrální (s. 11), ale tento výraz vůbec není neutrální. Naopak je hodnotově velice zatížený, jelikož označuje osoby z tzv. třetích zemí a nikoliv osoby z „vyspělých zemí.“ Zatímco Britové tak budou osoby z východní Evropy označovat jako migranty, ve vztahu k vlastním občanům budu hovořit o termínu expat (podobně jako Češi, jen s jiným termínem). Migrant je tedy spojen s označením pro jedince původně z méně „bohaté“ nebo vyloženě „chudé“ země a rozhodně není hodnotově neutrální.

V práci je rovněž silně promícháván význam slova migrant a uprchlík a to v tom smyslu, že autorka sice oba termíny rozdělila definicemi, ale v práci oba termíny zaměňuje, jak je patrné i v následující citaci: *„Sdílená odpovědnost EU, tzn. ochrana prostřednictvím agentur, jakou navrhla Evropská komise, neřeší mnohem složitější otázku problematického azylového řízení. Bez existence konceptu, který účinně a rychle dokáže rozlišovat mezi migranty ty skutečné, potřebující ochranu, se veškerá další opatření rozpadnou. Migrační toky je možné omezit tedy lepším systémovým přístupem a posílením pobřežní stráže.“* (s. 42)

Autorka pracuje problematicky i s dalšími termíny – např. uvádí, že „uprchlíci“ ze 70. let 20. století *„neměli žádné doklady totožnosti a tak bylo a stále je mezi nimi obtížné mezi nimi*

rozeznat ty, kteří vstupovali do cizí země záměrně. Proto se státy začaly stále více potýkat s tzv. *nelegální migrací*“ (s. 14). Nelegální migrace na tomto ovšem nezávisí a není pravda, že výše uvedené je nelegální, i případní uprchlíci mají právo na ochranu, a pokud autorka tyto jedince označuje jako tzv. nelegální migranty, pak je to chybné označení dáno zřejmě důsledkem přebírání mediálního a politického diskurzu. Také další autorčino porozumění termínu nelegální migrace je problematické – „*nelegální migraci můžeme chápat jako vstoupení na území cizího státu bez povolení nebo nedovolené přetrvávání v něm.*“ (s. 14). To rovněž není pravda a zřejmě za tím opět stojí mediální nebo politický diskurz ve vztahu k uprchlictví, protože nelegální migrace často vzniká tím, že jedinci vstoupí do jiného státu s turistickým vízem a poté tam zůstanou. Výše uvedenou definicí tak nelze chápat nelegální migraci.

Autorka dále píše, že Evropa se musí uzavírat „svoji náruč“ a že není možné, aby všechny žadatele přijímala pouze Evropa a jen některé státy, protože jinak by se zhroutila. Tuto tezi převzala od Jana Kellera a tento sociolog, jak jsem ji výše napsal, je nyní především politik. Uvedené teze tohoto bývalého sociologa je tedy nutné brát v souvislosti s jeho politickou angažovaností.

Dále bych vyzdvihl určité problematické teze, které jsou dány opomenutím autorky nebo stylistickou neobratností. Zmínka o Romech (s. 32) stejně jako zmínka o historickém vývoji Velké Británie (s. 36-37) jsou v daném kontextu bezúčelná. Autorka se dále vyjadřuje: „*První polovina roku 2018 vypadala poměrně pozitivně. Cestu lodí, která si v minulých letech vyžádala spoustu lidských obětí, využilo odhadem 43 000 osob, z toho utonulo zhruba 1000 migrantů*“ (s. 23) a zde autorka postupovala stylisticky velmi nevhodně, protože věty vyznívají tak, že první polovina roku 2018 byla pozitivní díky smrti 1000 osob.

Autorka také uvádí: „*Do Británie se později snažili dostat migranti přes záchytné severní francouzské město Calais, ve kterém spontánně vznikl uprchlický tábor pro zhruba osm tisíc lidí*“ (s. 38) a zde je nutné dodat, že tábor v Calais zde byl ještě před uprchlickou krizí. Autorka také píše: „*V souladu s mezinárodním právem se řídí hlavně principem solidarity v tom ohledu, že nabízí materiální a finanční pomoc postiženým zemím a oblastem.*“ (s.41). Takhle to také nedá uvažovat o principu solidarity nebo finanční pomoc ze strany České republiky, protože tato pomoc je ryze vykořisťovatelská a často preventivní. Podobných nedůsledností a nepřesností je v práci více, stejně jako faktografických chyb nedostatků (např. 7. Června s velikým Č a řada dalších).

Dále bych uvedl, že pokud autorka hodlá rozdělit Evropu na jednotlivé státy, musí být také obezřetná k tomu, že tradice etnické a občanské společnosti je v každé země odlišná a zatímco Rakousko je spíše založeno na liberálně-občanském principu, Česká republika je založena na komunitaristicko-etnickém principu. V praxi to znamená, že Rakušané spíše přijmou jedince s nerakouským původem, pokud dodrží občanské náležitosti, zatímco Češi nepřijmou jedince s nečeským původem i navzdory tomu, že může dodržovat prvky občanské

sounáležitosti. Podobné, ale trochu odlišné je to i v případě Německa, kde roku 2000 platil příklon k etnickému pojetí, přičemž se do té doby podobně jako Češi profilovali i Němci etnickou sounáležitostí, ale od roku 2000 je proklamována občanská sounáležitost. Není tak vhodné hovořit o „národním vymezování“ (s. 31-32) nebo o „etnickém odlišení“ (s. 31) Němců. Jde o to, že historický a politický vývoj západních států a střední Evropy je úplně jiný.

Obecně pak autorka hovoří muslimské identitě jako o určité definiční kategorii, ale nutno dodat, že v tomto případě značně stereotypizuje a zevšeobecňuje. Dá se hovořit o Nigerijcích, Saudech a o Indonésanech, že jsou všichni definovatelní jednou muslimskou identitou? Určitě ne, každý jedinec je nositelem své vlastní perspektivy ovlivněné kulturními charakteristikami. O této tezi se dají vést diskuze, ovšem hovořit o jediné definiční kategorii muslimství je zcela scestné.

S tímto generalizovaným pohledem autorky na muslimy souvisí i postoje, které by se daly za primordialistické. Autorka udává, že náboženství se nedá lehce změnit a že je vlastní a původní všem jedincům: „Existují totiž specifické oblasti lidských hodnot, které se nedají lehce změnit, jako je například náboženství, nebo politické vyznání.“ (s. 48). Dále také udává, že náboženství jsou také invazivní (s. 48) a taková náboženská vyznání opět neexistuje, leda tak specifická odnož určitých jedinců odvolávající se na specifické náboženské vyznání, ale obviňovat náboženství jako takové z útočné podstaty mi přijde zcela nesmyslné. Náboženství nejsou zlá, krutá nebo invazivní, to lidé vyznávající náboženství jsou v určité situaci zlí, krutí nebo invazivní.

Celkově řečeno se autorka dopouští ve své práci značných zjednodušení, generalizací, zobecňování, stereotypizací a předsudků. Autorka se navíc nesnaží popsat problém uprchlictví nebo tzv. migrační krize z pohledu uprchlíků (nebo lidí žádajících o status uprchlíka), ale referuje o nich velice obecně z „vnějšího“ pohledu, což je zřejmě základem pro generalizaci, zjednodušení a stereotypizaci. To se týká celého obsahu bakalářské práce.

Otázky oponenta práce:

- V čem spatřujete transkulturní pojetí ve Vaší práci?
- V čem podle Vás spočívá integracionistický model migrační politiky? A dá se aplikovat na Vaši bakalářskou práci?

Datum: 13.7. 2019

Mgr. Luděk Jirka, Ph.D.